

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО»

УДК 330.341.1

Кригульська Т.Б.

канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

КЛАСТЕРНА ПОЛІТИКА СУЧАСНИХ ДЕРЖАВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Продовження наукових дискусій навколо теорії та практики кластеризації як інструмента інноваційного розвитку не завадило ствердженню позитивної ідеї про необхідність продуманої кластерної політики держав в управлінні процесами економічного розвитку в інформаційно-цифровій економіці, яку ще називають економікою знань (Knowledge Economy). Уведене американським ученим Майклом Портером до широкого наукового обігу поняття кластера набуло великої популярності в економічних дослідженнях [1].

Буквально термін кластер (від англ. cluster) перекладається як «скупчення, купа, рій». У наукових дослідженнях з економіки під кластером розуміють інноваційно-територіальні об'єднання, що краще за галузі узгоджуються з джерелами досягнення конкурентних переваг, охоплюють зовнішньоекономічні зв'язки, взаємовідносини між сферами виробництва, поширення технології, інформації, маркетингу [2].

Такі ознаки кластеру як географічна концентрація, спеціалізація господарської діяльності, поєднання внутрішньої кооперації та внутрішньої конкуренції, системність діяльності визначають його властивості як специфічної виробничої структури, а саме – інноваційну орієнтованість, синергетичний ефект зусиль та стійкість.

Серед представників вітчизняної економічної науки роль та сутність кластерів активно вивчають В.Базилевич, Є.Безвужко, З.Варналій, М.Войнаренко, В.Геєць, Б.Губський, Я.Жаліло, Б.Кваснюк, Ю.Ковальов, С.Кримський, Д.Лук'яненко, І.Михасюк, С.Мочерний, А.Мокій, В.Новицький, Ю.Павленко, А.Поручник, Є.Савельєв, О.Серік, В.Савченко, В.Сизоненко, С.І.Соколенко, М.Тимчук, А.Філіпенко та інші.

Кластерні структури в економіці можуть створюватися за ініціативою регіональної влади, окремих міст або галузей. Але економічна практика показує, що найефективнішим способом кластеризації економіки є кластерна політика держави в умовах економіки знань. Концепція кластерної політики стала своєрідним трендом в економічному розвитку початку ХХІ століття.

У країнах Європейського Союзу кластери створювалися на основ партнерства промислових груп, університетів та дослідницьких організацій. Залежно від економічних умов кожна з країн створила свою модель кластерної політики. Успішним визнано досвід французького кластеру Cosmenic

Valley з високим рівнем централізації структури. Німеччина, навпаки, продемонструвала кластерну політику з найменшим рівнем централізації.

Унікальною стала побудова кластеру навіть без промислової агломерації. На базі Університету Саскачевана завдяки потужному фінансуванню через податковий кредит на дослідження та зниження податків на виробництво та інвестування було створено провідний кластер біотехнологій у Канаді. Прикладом успішної кластерної політики в США є Голівуд.

Досвід азійських країн показав, що кластери можуть об'єднуватись як 10-15 компаній, так і до 6- 7 тисяч. Прикладами можуть бути кластери Токіо-Йокагама (Японія), Кремнієве плато (Індія) тощо.

Державні програми та стратегії формування та розвитку кластерів поширені в усьому світі. Звіт European Observatory for Clusters and Industrial Change надає поглиблений аналіз 30 національних програм кластеризації у 20 країнах та 55 регіональних програм у 27 регіонах. Він свідчить, що найчастіше кластерна політика стосується інновацій. Досліджень, розробок та технологічної підтримки [3].

Отже, як підтверджує досвід, кластери підвищують коефіцієнт корисної дії та конкурентоспроможність компаній, що входять до його складу. У межах кластерних інноваційно-виробничих систем вдається поєднати два протилежних принципи – конкуренцію і кооперацію. Членство у кластерах і міжфірмових мережах здатне збільшити продуктивність, рівень інновацій та конкурентоздатність окремих фірм, територій та держав. Більшість кластерних політик підтримують як традиційні, так і новітні галузі економіки. Відповідно ретельне дослідження та узагальнення світового досвіду кластерної політики може бути успішно використане у повоєнному відновленні України, яка має сформувати свою національну модель інноваційної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Портер Майкл Конкуренция: Пер. с англ. М.: Вильямс, 2002. – 496 с
2. Федорова В.Г. Теоретико–методичні підходи до визначення поняття «кластер» // Ефективна економіка.-2011.-№9.- URL: <http://nauka.com.ua>
3. Шийко Л. Кластерні політики в Європі і не тільки. 2021. 19 січня URL: <http://industry4ukraine.net4>